

Παρατηρητήριο Τουρισμού Κρήτης

Μια προσπάθεια στρατηγικής σημασίας για τη τουριστική οικονομία από τη Περιφέρεια Κρήτης, με συνεργάτη το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων και Τουρισμού (Εργαστήριο Τουρισμού και Επιχειρηματικότητας) του Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου (ΕΛΜΕΠΑ).

του Δρ Αλέξανδρου Αποστολάκη



Δρ Αλέξανδρος Αποστολάκης

Εισαγωγή

Αναγνωρίζοντας τη διαχρονική αξία του τουρισμού στην οικονομία της Κρήτης, η Περιφέρεια Κρήτης προχωρά στην υλοποίηση του στρατηγικού προγραμματισμού της με τη δημιουργία ενός παρατηρητηρίου τουρισμού που θα συντονίζει και θα βελτιώνει το τουριστικό προϊόν της Κρήτης. Πιο συγκεκριμένα, στις προτεραιότητες της Περιφέρειας Κρήτης (ΠΚ) αναφέρεται η ανάγκη για μεγαλύτερη συνεργασία και συντονισμό ιδιωτικών και δημοσίων φορέων. Ταυτόχρονα, συνεχές καταγράφεται το ενδιαφέρον της ΠΚ για μεγέθυνση της οικονομικής δραστηριότητας με τρόπο βιώσιμο για το περιβάλλον και φιλικό για το τοπικό πληθυσμό. Ουσιαστικά, το Παρατηρητήριο Τουρισμού Κρήτης (ΠΤΚ) αποτελεί μια δομή συλλογής, ταξινόμησης και επεξεργασίας ποσοτικών ροών και στατιστικών στοιχείων, καθώς και ποιοτικών πληροφοριών που προέρχονται από μια σειρά πρωτογενών και δευτερογενών πηγών που αφορούν την τουριστική δραστηριότητα στη γεωγραφική ενότητα της Κρήτης.

Το ΠΤΚ αποτελεί τυπικά οργανωτική δομή της Διεύθυνσης Τουρισμού της ΠΚ, η οποία ανήκει στην Γενική

Διεύθυνση Ανάπτυξης της ΠΚ. Με βάση τη πρόσφατη τροποποίηση του οργανισμού εσωτερικής υπηρεσίας της Περιφέρειας Κρήτης (ΦΕΚ Β' 762/26.02.2021), το ΠΤΚ υπάγεται στο νεοιδρυθέν τμήμα Σχεδιασμού και Ανάπτυξης της Διεύθυνσης Τουρισμού. Η Διεύθυνση Τουρισμού με τη σειρά της υπάγεται στη Γενική Διεύθυνση Βιώσιμης Ανάπτυξης.

Όραμα και αποστολή ΠΤΚ

Εκμεταλλευόμενο την γεωστρατηγική θέση της Κρήτης και την διαχρονική της ανάδειξη ως έναν από τους πιο δημοφιλείς τουριστικούς προορισμούς στη Μεσόγειο, το ΠΤΚ μπορεί να διαμορφώσει την ακόλουθη δήλωση για το όραμά του:

Το ΠΤΚ να γίνει το πιο σύγχρονο Παρατηρητήριο Τουρισμού στη νοτιοανατολική Μεσόγειο, το οποίο μέσω της διατομεακής συνεργασίας των εμπλεκόμενων φορέων, θα αναπτύσσει νέα μοντέλα παρακολούθησης του τουριστικού φαινομένου και θα συμβάλει στη δημιουργία ενός βιώσιμου τουριστικού περιβάλλοντος για τις μελλοντικές γενιές της Κρήτης και τους επισκέπτες της.

Το ΠΤΚ προσβλέπει στη συλλογή, επεξεργασία και αποκωδικοποίηση ποιοτικής και ποσοτικής πληροφορίας για τη δημιουργία δεικτών που θα μπορούν να χρησιμοποιηθούν από όσους δραστηριοποιούνται στο τουριστικό κύκλωμα στη περιφέρεια Κρήτης. Συνολικά, το ΠΤΚ ευελπιστεί ότι θα μπορέσει να παρέχει πληροφορίες (ποιοτικές και ποσοτικές), που θα μπορέσουν να βελτιώσουν την ποιότητα των παρεχόμενων τουριστικών υπηρεσιών και προϊόντων, ενώ παράλληλα θα αυξάνει την προστιθέμενη αξία του τουριστικού οικοσυστήματος στην Κρήτη.

Δεδομένων των δομικών και πρωτοφανών μετασχηματισμών που λαμβάνουν χώρα στην τουριστική βιομηχανία (πανδημία, τεχνολογική εξέλιξη, περιβαλλοντική και οικονομική αειφορία), το ΠΤΚ έχει ως σκοπό τη θωράκιση της τουριστικής βιομηχανίας, μέσω της παροχής αξιόπιστης και ολοκληρωμένης πληροφορίας σχετικά με την εξέλιξη του τουριστικού φαινομένου στην Κρήτη.

Μέσα από την υλοποίηση αυτού του οράματος, το ΠΤΚ ευελπιστεί ότι θα μπορέσει να παρέχει εξειδικευμένες πληροφορίες για τις μελλοντικές εξελίξεις και αλλαγές που έπονται στην τουριστική βιομηχανία και να βοηθήσει τους επαγγελματίες και όσους δραστηριοποιούνται στο χώρο, να σχεδιάσουν αποτελεσματικές πολιτικές και επιχειρηματικές δράσεις.

Στοχοθεσία ΠΤΚ

Όλα τα παραπάνω καθιστούν σαφές ότι η στοχοθεσία του ΠΤΚ χρειάζεται να είναι ευρύτατη για να υπηρετήσει βέλτιστα την αποστολή του και τελικά να πραγματοποιήσει το όραμά του. Πιο συγκεκριμένα, οι στόχοι του ΠΤΚ διακρίνονται σε δυο γενικές κατηγορίες: εκείνη με βραχυχρόνιο ορίζοντα (3-5 έτη) και εκείνη με μακροχρόνιο ορίζοντα (άνω των 5 ετών).

Οι βραχυχρόνιοι στόχοι του ΠΤΚ, οι οποίοι υποστηρίζονται και από την προγραμματική συμφωνία ΠΚ και ΕΛΜΕΠΑ για την (τριετία 2021 – 2023), είναι οι ακόλουθοι:

- Η σύνδεση και δέσμευση όλο και περισσότερων συμμετεχόντων στο εγχείρημα του ΠΤΚ.
- Η εξασφάλιση της οικονομικής βιωσιμότητας του ΠΤΚ καθώς έχει ενταχθεί πλήρως στη οργανωτική δομή της Περιφέρειας Κρήτης. Παρόλα αυτά, το ΠΤΚ δύναται να προσφέρει ερευνητικές και συμβουλευτικές υπηρεσίες.
- Η επίτευξη συμμετοχικής κουλτούρας μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων.
- Η δημιουργία μιας ολοκληρωμένης βάσης δεδομένων αποτελούμενης από μια σειρά δεικτών που θα βοηθούν στη λήψη αποφάσεων στην τουριστική βιομηχανία, η οποία θα είναι δυναμική και θα καλύπτει ένα ευρύ φάσμα πληροφοριών και δεδομένων (π.χ., τουριστικά, πολιτιστικά και περιβαλλοντικά μεγέθη).
- Η πληρέστερη ενημέρωση και επιμόρφωση όλων των εμπλεκόμενων φορέων, επαγγελματιών ενώσεων και επιχειρηματιών που δραστηριοποιούνται στον τουρισμό.

Σε μακροπρόθεσμο επίπεδο, οι στόχοι του ΠΤΚ είναι οι ακόλουθοι:

- Η λειτουργία ως δεξαμενή σκέψης με σκοπό τη συμβουλευτική και την καθοδήγηση σχετικά με το πως θα μπορέσει η περιφερειακή τουριστική οικονομία να διαχειριστεί τις νέες προκλήσεις βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης.
- Η διάχυση αποτελεσμάτων και καλών πρακτικών βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης της Περιφέρειας Κρήτης σε εθνικά και διεθνή φόρα
- Η παροχή αξιόπιστων, κλαδικών ή και εξειδικευμένων δεδομένων και πληροφοριών κατάλληλα επεξεργασμένων για να μπορούν να χρησιμοποιηθούν από δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς (επιμέρους πεδία στα οποία έχει επίπτωση ο τουρισμός).

Συνοπτικά η βραχυπρόθεσμη και μεσομακροπρόθεσμη στοχοθεσία έχουν ως απώτερο σκοπό τη βελτίωση του τουριστικού προϊόντος στην Περιφέρεια Κρήτης, στρέφοντάς το σε μια βιώσιμη και αειφόρο κατεύθυνση. Μια τέτοια μεταστροφή προϋποθέτει την αξιολόγηση των θετικών και αρνητικών επιπτώσεων από την τουριστική δραστηριότητα στην καθημερινότητα των τοπικών ενδιαφερομένων μερών (επιχειρηματικοί και θεσμικοί φορείς, και κάτοικοι).

Μακροπρόθεσμα οφέλη ΠΤΚ

Η δημιουργία του ΠΤΚ μπορεί να οδηγήσει μακροπρόθεσμα στα ακόλουθα θετικά αποτελέσματα:

- Ποιοτική ανάπτυξη τουριστικού προϊόντος Περιφέρειας Κρήτης: Αναβάθμιση της ποιότητας του τουριστικού προϊόντος, με σταδιακή ενσωμάτωση κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών καινοτομιών. Συμβατό με τη στρατηγική επιλογή 1 στο Στρατηγικό

σχέδιο της ΠΚ (Διευθ. Αναπ. Σχεδιασμού Περ Κρήτης, 2020) και τον στόχο 1 στη νέα προγραμματική περίοδο 2021 – 27 (ΕΣΠΑ 2021 – 27).

- Βιώσιμη Τουριστική ανάπτυξη: Εστίαση στη βιώσιμη και αειφόρο ανάπτυξη στην τουριστική βιομηχανία, με έμφαση στην προστασία του περιβάλλοντος και των τοπικών κοινωνιών. Συμβατό με τη στρατηγική επιλογή 2 στο Στρατηγικό σχέδιο της ΠΚ (Διευθ. Αναπ. Σχεδιασμού Περ Κρήτης, 2020) και τον στόχο 2 στη νέα προγραμματική περίοδο 2021 – 27 (ΕΣΠΑ 2021 – 27).
- Συστηματική Καταγραφή και Αξιολόγηση του Τουριστικού Φαινομένου: Βελτίωση της αξιακής πρότασης του τουριστικού προϊόντος, με παράλληλη εστίαση στη δημιουργία προστιθέμενης αξίας και των δομών της αξιακής αλυσίδας στον τουρισμό. Συμβατό με τη στρατηγική επιλογή 4 στο Στρατηγικό σχέδιο της ΠΚ (Διευθ. Αναπ. Σχεδιασμού Περ Κρήτης, 2020) και τον στόχο 1 στη νέα προγραμματική περίοδο 2021 – 27 (ΕΣΠΑ 2021 – 27).

Συμπεράσματα

Το Παρατηρητήριο Τουρισμού Κρήτης (ΠΤΚ) εστιάζει στην εξέταση του τουριστικού φαινομένου και των επιδράσεων του στην οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική και περιβαλλοντική σφαίρα της Κρήτης. Κάτι τέτοιο κρίνεται αναγκαίο δεδομένης της αυξανόμενης δυναμικής και σημασίας που έχει αποκτήσει η τουριστική δραστηριότητα (και οι συσχετιζόμενες με αυτή δραστηριότητες) στην περιφερειακή οικονομία τα τελευταία χρόνια. Ταυτόχρονα όμως, παρατηρείται μια έλλειψη συνεργασίας και συντονισμού που θα επέτρεπε τη μεγένθυση της επίδρασης του τουριστικού φαινομένου στο νησί, με τρόπο βιώσιμο και ισορροπημένο. Όσο αφορά τον τρόπο λειτουργίας και τους κανόνες που

θα διέπουν το ΠΤΚ και τη σχέση του με τρίτους, το όραμα του ΠΤΚ εστιάζει στη δημιουργία ενός καινοτόμου φορέα που θα εστιάζει στη διατομεακή συνεργασία των εμπλεκόμενων φορέων, θα αναπτύσσει νέα μοντέλα παρακολούθησης του τουριστικού φαινομένου και θα συμβάλει στη δημιουργία ενός βιώσιμου τουριστικού περιβάλλοντος για τις μελλοντικές γενιές της Κρήτης και τους επισκέπτες της. Το όραμα αυτό δύναται να υλοποιηθεί μέσα απο μια στρατηγική προσέγγιση που θα έχει τα χαρακτηριστικά της από κάτω – προς – τα πάνω (bottom up) προσέγγισης, της έμφασης στον άνθρωπο, στη παροχή τεκμηριωμένης, ορθής, επικαιροποιημένης και αντικειμενικής πληροφόρησης που θα απευθύνεται σε ένα όσο γίνεται πιο ευρύ φάσμα ενδιαφερόμενων φορέων τουρισμού στην Κρήτη.

Η στρατηγική αυτή προσέγγιση είναι αρκετά κρίσιμη και για να επιτευχθεί χρειάζεται η ταυτόχρονη παρακολούθηση και υλοποίηση μιας σειράς βραχυχρόνιων (3 – 5 έτη) και μακροχρόνιων (5 < έτη) στόχων που θα αξιολογούνται μέσα απο μια σειρά ξεκάθαρων και ποσοτικοποιημένων δεικτών (ανά περίοδο λειτουργίας του ΠΤΚ). Ταυτόχρονα, το ΠΤΚ πρέπει να ορίσει ένα σαφές πλαίσιο λειτουργίας και συνεργασιών με άλλους φορείς (εντός και εκτός Ελλάδας).

Πιο συγκεκριμένα και για να μεταβεί το ΠΤΚ από ένα έργο κοινό μεταξύ των δύο (2) στρατηγικών συνεργατών (ΠΚ και ΕΛΜΕΠΑ) σε μια στρατηγική συμμαχία για τον τουρισμό στη Περιφέρεια Κρήτης, προτείνεται ένα μοντέλο λειτουργίας όπου τα συνεργαζόμενα ενδιαφερόμενα μέρη (πάροχοι δεδομένων και πάροχοι υποστήριξης συμβουλών), μαζί με τις διάφορες ομάδες στόχου (ωφελοούμενοι του ΠΤΚ) θα συνεργάζονται και θα επικοινωνούν με τους στρατηγικούς εταίρους του ΠΤΚ. Τόσο η λίστα των συνεργαζόμενων φορέων και ομάδων στόχου θα είναι ανοιχτή και οι ομάδες των ενδιαφερομένων θα

προσκαλούνται τακτικά για συμμετοχή και ανατροφοδότηση. Η συνεργασία των παραπάνω μερών (στρατηγικοί εταίροι, συνεργαζόμενοι φορείς, και ομάδες στόχου) στηρίζεται σε μια σειρά από βασικά χαρακτηριστικά όπως η διαφάνεια, ένα κοινό όραμα για το μέλλον, τη βιώσιμη και αειφόρο τουριστική ανάπτυξη, και την αμοιβαία εμπιστοσύνη.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ

Ο Δρ Αλέξανδρος Αποστολάκης αποφοίτησε με πτυχίο Οικονομικών και Πολιτικής από το Πανεπιστήμιο του Πλύμουθ του Ηνωμένου Βασιλείου το 1999. Συνέχισε με μεταπτυχιακό δίπλωμα εξειδίκευσης (MSc) στην Τοπική και Περιφερειακή Οικονομική Ανάλυση από το Πανεπιστήμιο του Πόρτσμουθ, Ηνωμένο Βασίλειο το 2000 και διδακτορικό τίτλο από το ίδιο Πανεπιστήμιο το 2005. Η διατριβή του εξέτασε τις προτιμήσεις των τουριστών για δύο πολιτιστικούς πόρους στο νησί της Κρήτης. Παράλληλα με το διδακτορικό του έργο, ο Αλέξανδρος εργάστηκε ως βοηθός έρευνας στο Κέντρο Τοπικής και Περιφερειακής Ανάλυσης (CLREA) στο τμήμα Οικονομικών, Πανεπιστήμιο του Πόρτσμουθ. Μετά την ολοκλήρωση του διδακτορικού του, ο Αλέξανδρος Αποστολάκης εκλέχθηκε στη βαθμίδα του λέκτορα και στη συνέχεια ως επίκουρου καθηγητή στο τμήμα Οικονομικών, στο Πανεπιστήμιο του Πόρτσμουθ του Ηνωμένου Βασιλείου. Το 2011 εντάχθηκε στο (τότε) Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ινστιτούτο (ΤΕΙ) Κρήτης. Απο το 2019 και έπειτα, ο Αλέξανδρος Αποστολάκης είναι αναπληρωτής καθηγητής στο Μάρκετινγκ Τουριστικών Υπηρεσιών στο Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων και Τουρισμού του Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου (ΕΛΜΕΠΑ). Είναι διευθυντής του θεσμοθετημένου Εργαστηρίου Τουρισμού και Επιχειρηματικότητας, του τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων και Τουρισμού.

Τα ερευνητικά ενδιαφέροντα και δημοσιεύσεις του Δρ Αποστολάκη επικεντρώνονται κυρίως στον τουριστικό κλάδο (εξέταση ατομικών προτιμήσεων μέσω δηλωμένων προτιμήσεων διακριτών μοντέλων επιλογής) και περιλαμβάνει πάνω από 100 συνεισφορές σε εγχειρίδια, επιστημονικά περιοδικά με κριτές και ακαδημαϊκά συνέδρια με κριτές. Συγκεκριμένα, έχει πραγματοποιήσει έρευνα για την αξιολόγηση των ατομικών προτιμήσεων των καταναλωτών για μελλοντικές πολιτικές πρωτοβουλίες στον τομέα της φιλοξενίας, του τουρισμού και του πολιτιστικού τομέα. Επιπλέον, συνεργάζεται ως associate editor στο «Anatolia Journal» και στο «Regional Science Inquiry Journal». Επίσης, αποτελεί μέλος της διεθνούς επιστημονικής επιτροπής του διεθνούς επιστημονικού περιοδικού «Cultural Management: Science & Education». Ταυτόχρονα, συνεργάζεται ως ad hoc associate editor και κριτής με όλα τα κυριότερα διεθνή ακαδημαϊκά περιοδικά στον τομέα του τουρισμού (Annals of Tourism Research, Tourism Management, Tourism Economics, Journal of Travel Research, Intern. Journal of Cont. Hospitality Management κ.λπ.).

Ο Δρ Αποστολάκης έχει ασχοληθεί με την υλοποίηση τριών χρηματοδοτούμενων από την ΕΕ έργων (Holy Grail, European Islands Continue Education on Resources Efficiency Virtual Gateway –VIREG, και το Πρόγραμμα Εργοδοτών Φιλοξενίας και Τουρισμού – ΕΡΗΤ). Έχει επίσης ολοκληρώσει μια σειρά ερευνητικών έργων που χρηματοδοτούνται από την ελληνική κυβέρνηση. Προς το παρόν, είναι Συνεργαζόμενο μέλος Εκπαιδευτικού Προσωπικού (ΣΕΠ) και συντονιστής στη θεματική ενότητα «Μάρκετινγκ Τουριστικών Επιχειρήσεων και Οργανισμών» στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα «Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων» του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου.